

СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ

УДК 519.64:517.443:519.254

В.К. ЗАДІРАКА

Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Київ, Україна,
e-mail: zvkl40@ukr.net.

І.В. ШВІДЧЕНКО

Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України, Київ, Україна,
e-mail: inetsheva@gmail.com.

ЕЛЕМЕНТИ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ОПТИМАЛЬНИХ АЛГОРИТМІВ

Анотація. Наведено загальну схему оцінки повної похибки обчислювального алгоритму. Побудовано оптимальні алгоритми за умов найбільш повного використання наявної інформації про задачу. Розглянуто резерви оптимізації обчислень.

Ключові слова: обчислювальний алгоритм, наближений розв'язок, похибка наближеного розв'язку, оптимізація алгоритмів, резерви оптимізації обчислень, комп'ютерні технології.

З кожним роком збільшується складність розв'язуваних наукових та прикладних задач і виникає потреба в обробленні великих масивів вхідних даних з використанням комп'ютера для числових розрахунків. Тому оптимізація обчислень усіма раціональними методами і засобами — актуальна і важлива проблема.

У цій статті викладено елементи теорії, на основі якої можна побудувати та обґрунтувати оптимальні (за точністю та (або) швидкістю) і близькі до них алгоритми розв'язання задач обчислювальної та прикладної математики. Концепція цього підходу базується на теоріях обчислень, похибок, оптимальних алгоритмів, а також на комп'ютерній технології побудови T -ефективних алгоритмів обчислення ε -розв'язків задач обчислювальної та прикладної математики.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОГО АЛГОРИТМУ

Нехай задача $P(I)$ розв'язується алгоритмом $A(X)$ на комп'ютері $C(Y)$. Тут I, X, Y — скінченні вектори параметрів, від яких суттєво залежать характеристики P, A, C . До компонентів I можуть належати дані про апріорні властивості розв'язку задачі, наприклад, константи, які обмежують абсолютні значення ряду похідних від шуканих функцій, дані про точність задання вихідних величин. Серед компонентів X можуть бути числа ітерацій, степені апроксимантів тощо. Вектор Y може містити кількість розрядів комірок пам'яті комп'ютера та загальну кількість останніх, а також кількість процесорів, час виконання основних операцій. На практиці важливе значення мають такі характеристики задачі, алгоритму і комп'ютера [1]: $T(I, X, Y)$ — загальний час розв'язання задачі $P(I)$ алгоритмом A на комп'ютері C ; $M(I, X, Y)$ — потрібна пам'ять комп'ютера C ; $E(I, X, Y)$ — міра повної похибки розв'язання задачі P .

Загальний час розв'язання задачі на комп'ютері. Загальний час T — відрізок часу від постановки задачі P до її розв'язання алгоритмом A на комп'ютері C , $T = T_1 + T_2 + T_3$, де T_1 — час розроблення або вибору алгоритму A і комп'ютера C ; T_2 — час програмування, трансляції та відлагодження алгоритму A на